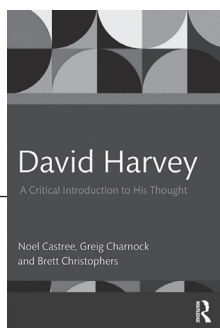


Bokhjørnet



Noel Castree mfl.:
*David Harvey. A critical introduction to
 his thoughts*
 London: Routledge, 2023, 271 s.

Av Tore Linné Eriksen

Bokredaktør i Gnist.

Den allsidige David Harvey

Det er få som kan måle seg med David Harvey når det gjelder å forstå og å formidle kunnskap om kapitalismen i nyere tid, og som arbeider innafor det som i brei forstand kan beskrives som «marxisme». Han var lenge mest kjent for sine teoretiske bidrag til fornying av geografifaget, og han oppholdt seg for det meste bak de akademiske murene. Disse begrensningene blei brutt litt inn på 2000-tallet, da han utga oversikter både over nyliberalismen og den nye imperialismen for et langt breiere publikum. Et par av bøkene kom også på norsk på den tida. Etter dette har det fulgt en strøm av analyser med et klart akademisk tilsnitt, men han har også brutt med denne tradisjonen med kortere og mer tilgjengelige introduksjoner til kapitalismens sammensatte kriser. De har i de fleste tilfellene sprunget ut av tekster, podkaster og videoer som er presentert via hans fyldige hjemmeside, <http://davidharvey.org>. Her har

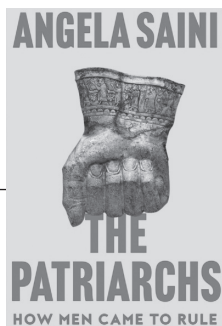


ikke minst hans kurs i hvordan *Kapitalen* så vel som *Grundrisse* bør leses fått titusener av følgere. Mange av hans innsikter har ført til at begreper som «akkumulasjon gjennom frarøvelse» (eller *disposession*) og kommodifisering (eller at alt blir «varer») blitt bredt omfavna. Dette betyr sjølsagt ikke at han omfavnes av alle på venstresida, blant annet har han blitt kritisert for å nedtone den økonomiske imperialismens betydning som forutsetning for nødvendig kapitalakkumulasjon, og isteden vektlegge geopolitiske og militærstrategiske aspekter.

Det har lenge vært et savn at det ikke foreligger noen samla oversikt over Harveys mangfoldige virke gjennom nært 60 år, både som teoretiker, som en «offentlig intellektuell» i et anti-marxistisk og fiendtlig USA og som deltaker i en kamp med langt større ambisjoner enn å fjerne noen av kapitalismens verste

utvekster. Tre forfattere som står hans arbeider nær, både faglig og politisk, har sammenskrevet en strålende presentasjon av hans viktigste bidrag, der det også er plass til kritiske diskusjoner. Boka starter med et kronologisk riss og en biografi, inkludert en kort «før-marxistisk periode», mens de påfølgende kapitlene er mer tematisk organisert og viser bredden og styrken i den historisk-geografiske materialismen som metode. Vi får også innblikk i aktuelle diskusjoner, ikke minst om Kinas rolle, og om hvordan hans strukturperspektiv også suppleres med et aktørperspektiv, det vil si hvordan klassekamp blir ført både ovenfra og nedenfra. I motsetning til mange bøker fra dette forlaget, har den også en overkommelig pris.

PS: Av Harveys bøker fra de siste åra, slår jeg et slag for *The ways of the world* (2017) og *The anti-capitalist chronicles* (2020).



Angela Saini

The patriarchs. How men came to rule

London: 4th Estate, 2023, 304 s.

I mennenes verden

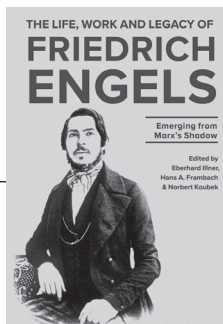
Angela Sainis reise gjennom patriarkatets historie er både opplysende og underholdende, og følger opp tidligere bøker. Hun starta med *Inferior* (2017) med å avvise kvasibiologiske begrunnelser for sexisme og kvinneundertrykking. Deretter fulgte *Superior* (2019), som viste hvordan «vitenskapelig rasisme» var i ferd med å krype fram fra mørket igjen. I årets bok forklarer hun klart og tydelig hvordan mannsdominans vedlikeholdes gjennom kulturelle normer og politisk-økonomiske maktforhold.

Sainis gaidar oss gjennom rikhuldig forskning innafor arkeologi, antropologi, historie, kulturforskning og sosiologi, og oppdaterer vår viten med nye genetiske funn. Da blir det klart at mannsdominans ikke har vært der fra første øyeblikk på grunn av menneskers natur, men knyttes til overgangen til de første imperier fra 6000 år sida, da statsapparatet ville ha kvinner til å føde soldater, slaver og skattebetalere. Men herfra går det ingen rette linjer, det er mer tale om en historie med omveier, snarveier og blindveier. Vi møter også mange

samfunn rundt om i verden som fortsatt – eller inntil nylig – framviser slektslinjer gjennom morssida eller ekteskap der mannen flytter inn i sin ektefelles familie. Saini viser samtidig klart at de mange variasjonene har blitt undergravd gjennom europeisk kolonialisme, der de nye makthavernes normer har blitt påtvunget, ofte i tospann med kristne misjonærer. Hun finner det derfor paradoksalt at det er vestlige kvinner som i dag skal lære «de primitive» om likestilling.



I årets bok forklarer hun klart og tydelig hvordan mannsdominans vedlikeholdes gjennom kulturelle normer og politisk-økonomiske maktforhold.



**Illner, Eberhard, Hans A. Frambach og
Norbert Koubeck (red.):**

*The life, work and legacy of Friedrich
Engels*

London: Bloomsbury, 2023, 343 s.

Med Engels i sentrum

Illner, Eberhard, Hans A. Frambach og Norbert Koubeck (red.):

The life, work and legacy of Friedrich Engels
London: Bloomsbury, 2023, 343 s.

Under Covid 19-pandemien måtte en rekke konferanser på venstresida avlyses eller utsettes, slik som 200-årsmarkeringa av Friedrich Engels fødsel, som lenge var planlagt ved Engels-museet i hans hjemby Wuppertal. Men nå er de fleste bidragene fra tyske akademikere nå samla i ei bok på engelsk.

Det er vanskelig å finne en balanse mellom to budskap: Marx & Engels er et fellesbegrep, men også to sjølstendige individer med ulike erfaringer. I denne samlinga er det ikke først fremst deres felles kamp og teoretiske innsikt som er gjennomgangstema, men heller understrekning av at Engels var unødvendig beskjeden da han sa seg tilfreds med å være i geniets skygge. Det løftes derfor fram hvor mye Engels bidro med sin praktiske innsikt i hva ny teknologi, både industrielt og militært, innebar. Et annet hovedpoeng er den store

betydninga Engels hadde for å spre kjennskap til Marx' skrifter både i Storbritannia og på kontinentet. (Iblant skjedde det ved anonyme leserinnlegg og bokmeldinger som lovpriste samarbeidspartneren).

Mer kjent er sjølsagt det enorme arbeidet Engels utførte med å gjøre *Kapitalens* bind 2 klar til publisering, og enda mer med å skrive store deler av bind 3 ut fra det som i enkelte kapitler knapt var mer enn overskrifter. En nærlesning av manuskripter antyder da også at Engels gjorde «loven om profittatrens tendensielle fall» langt mer bombastisk enn det var grunnlag for. Store deler av boka bærer iblant preg av å være skrevet av akademikere som er bedre til å granske tekster enn til å leve seg inn i revolusjonære framsteg og tilbakeslag i Engels' s liv, og som iblant ser ut til å ha en hang til å legitimere det tyske sosialdemokratiet. Men lest kritisk er det, i alle fall for denne leseren, også mye spennende, utfyllende og tidvis overraskende stoff, sjøl om slike artikkelsamlinger gjerne spriker i kvalitet.